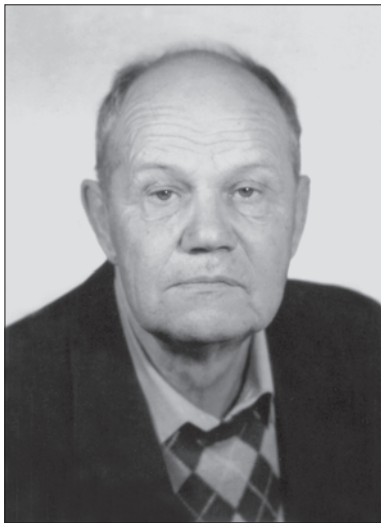

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА МИКОЛАЙОВИЧА ДОНСЬКОГО

30 березня 2018 р. на 84 році пішов з життя Олександр Миколайович Донської, доктор геолого-мінералогічних і технічних наук, видатний вчений-геолог, дослідник нефелінових комплексів і глиноземної сировини, один із найдавніших співробітників Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П. Семененка Національної Академії наук України та відділу геології та геохімії рудних родовищ, що присвятив більше 60 років життя геологічній науковій і промисловій діяльності.

Олександр Миколайович народився 1 вересня 1933 р. в м. Сорочинськ Оренбурзької обл. Тут минуло його дитинство, тут він навчався у середній школі до четвертого класу. У 1944 р. разом із сім'єю переїхав до Києва, де продовжив навчання. Закінчивши у 1951 р. школу зі срібною медаллю, поступає на геологічний факультет Київського державного університету імені Тараса Григоровича Шевченка.

Після закінчення у 1956 р. університету, отримавши спеціальність інженер-геолог, за направленням почав працювати у Комсомольській експедиції № 50 Далекосхідного гео-

логічного управління (м. Хабаровськ), де на той час був один із найпотужніших загонів геологів, яким опікувалися науково-дослідні установи Москви і Ленінграда. До складу його входили Є.О. Козловський, який тривалий час очолював Міністерство геології СРСР, проф. Б.В. Макеєв, з киян — І.Б. Щербаков, О.М. Лепілін та багато інших. Спочатку Олександр Миколайович працював на посаді молодшого геолога, а згодом — начальника пошукових загонів. Брав участь у пошуку і розвідці олов'яних родовищ, у тому числі одного з найбільших у СРСР — Соняшного.

З поверненням до Києва у 1960 р. Олександр Миколайович працював у Інституті геологічних наук (ІГН) Академії наук УРСР у відділі мінералогії і літології, де вивчав фосфатну сировину України, а з 1962 р. — у відділі рудних родовищ, досліджуючи можливості комплексного використання лужних порід України.

1969 року з самого початку заснування Інституту геохімії і фізики мінералів (ІГФМ) АН УРСР (натепер — Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР) ім. М.П. Семененка НАН України), де академік М.П. Семененко зібрав провідних спеціалістів та найновіше обладнання для дослідження мінеральної сировини, Олександр Миколайович разом з колегами з відділу рудних родовищ переходить до новоствореного Інституту. Він увійшов до складу міжвідомчої групи, сформованої за сприяння акад. М.П. Семененка зі співробітників ІГФМ АН УРСР та інших установ Академії наук УРСР, Міністерства геології і промислових підприємств тощо. Міжвідомча група опрацьовувала проблеми щодо комплексного використання небокситової глиноземної (алюмінієвої) сировини.

У 1974 р. О.М. Донської захистив кандидатську дисертацію за темою "Исследование

нового вида комплексного глиноземного сирья (на прикладі Октябрського щелочного масива)".

У 1982 р. в монографії "Нефелиновий комплекс Октябрського щелочного масива" виходить у світ докладний опис геологічної, тектонічної будови Октябрського лужного масиву, різновидів порід, їх геохімічних особливостей, де наведено генетичні висновки, розглянуто перспективи використання лужних порід як комплексної сировини. Вивчаючи лужні масиви України та інших країн світу, умови їх утворення, спільні риси геологічної та тектонічної будови, О.М. Донської спрямовує експедиційні роботи як до відомих провінцій лужних порід (Кольський півострів), так і на перспективні прояви до Білорусії та Прибалтики. Його здогадки підтверджуються знахідкою нефелінових порід на території Варенської площі у Литві.

1994 року Олександр Миколайович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора геолого-мінералогічних наук за темою "Металлогенія нефелинових серій України — нового комплексного редкометально-алюмінієвого сирья" у Московській державній геологорозвідувальній академії (нині (рос.) — Российский государственный геологоразведочный университет имени Серго Орджоникидзе (МГРИ-РГГРУ)), присвячує свої подальші роботи проблемі розширення мінерально-сировинної бази алюмінію України, комплексному використанню нефелінової сировини. Це питання, вирішення проблем пошуку нових джерел вилучення глинозему (алюмінію), постало з самого початку винаходу методу виробництва глинозему з бокситів, тобто методу Байера. Визначна роль у розробці методики використання вітчизняної небокситової сировини для отримання глинозему належить очолюваній акад. М.П. Семененком міжвідомчій робочій групі, до якої входив Олександр Миколайович. Ним докладно досліджено українські джерела глиноземної сировини та виконано їх порівняння; визначено лужні масиви та головні ділянки, придатні для розробки не-

фелінових руд та необхідні в процесі їх обробки вапняки і каоліни *.

О.М. Донської є автором понад 120 робіт, серед яких вісім монографій. Головні з них присвячені різновіковим нефеліновим серіям для основних лужних комплексів України та прилеглих територій (Білорусь, Литва), їх рудній спеціалізації та основним етапам формування, а також розв'язанню важливої народногосподарської проблеми — забезпеченню алюмінієвої промисловості України власною сировиною. Ці розробки є важливими і актуальними не тільки для України, вони мають значення для вивчення одновікових лужних комплексів усього світу.

Олександр Миколайович відрізнявся різнобічністю інтересів: книголюб з потужною бібліотекою на декілька тисяч томів, шанувальник класичної музики. Зацікавлення історією було одним із найбільших захоплень, що розпочалося ще в юнацькі роки. Маючи багаж енциклопедичних знань, отриманих впродовж "камеральних робіт", за найменшої можливості, обов'язково вдавався і до "польових досліджень" — навідувався до музеїв, історичних пам'яток, що були поблизу польового геологічного табору, опитував місцевих про події минулого, що там відбулися. Був завзятим вболівальником столичного футбольного клубу "Динамо". Як відкрита і компанійська людина, завжди прагнув поділитися своїми знаннями та ідеями, допомогти оточуючим — порадою, всім необхідним — в їх труднощах.

Всі, хто стикався з Олександром Миколайовичем, згадують його чуйну, щирі і доброзичливу, співчутливу натуру. Світла пам'ять про нього залишиться у думках та серцях співробітників, колег, друзів і рідних.

Колектив Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України, редакційна колегія і редакція "Мінералогічного журналу" висловлюють глибоке співчуття рідним, колегам і друзям Олександра Миколайовича і всіляко сприятимуть продовженню започаткованих ним наукових робіт та популяризації його творчої спадщини.

Надійшла 26.04.2018

* Докладніше див. Олександр Миколайович Донської (до 80-річчя від дня народження) // Мінерал. журн. — 2013. — 35, № 4. — С. 118—119.